

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

*Hvad han i sine sidste 2 Leveaar buskede af sine
Oplevelser*

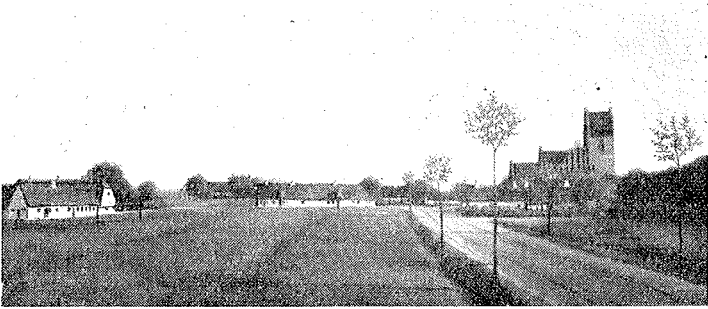
Nedskrevet af hans datter, frk. Karen Kirstine Henriksen

Ved et tilfælde stødte jeg en dag på følgende erindringer af en i sin tid kendt og agtet bonde, gårdejer Jens Henriksen, »Lergravgård« i Simmendrup. Han var født 1839 i Haslev, købte i 1870 »Lergravgård«, flyttede 1906 til Haslev, hvor han boede til 1916, da han, 77 år gammel, drog til København, hvor han døde 2 år efter, i 1918.

Erindringerne er nedskrevet i disse sidste to år i København af den ene af Jens Henriksens døtre, Kirstine Henriksen, efter faderens diktat. Nedskriften er foretaget i en lille kladdebog, som ejes af Jens Henriksens eneste nulevende datter, fhv. sygeplejerske Laura Henriksen, Kr. Zahrtmanns Plads 83, København F.

I erkendelse af erindringernes store lokalhistoriske værdi har Laura Henriksen, der er skoleveninde med min moder, Lucy Hansen, »Henriettelund«, givet mig tilladelse til at benytte optegnelserne efter bedste skøn. Jeg synes ikke at de kan finde bedre plads end i Historisk Samfunds årbog og har derfor henvendt mig til bibliotekar Jens A. Nielsen, Haslev, der har besørget publiceringen. Efter Laura Henriksens ønske trykkes erindringerne med nedskriftens ortografi og uden nogen kommentar.

*P. Klestrup Hansen,
»Henriettelund«, Teestrup pr. Haslev.*

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

Haslev i 70'erne. Maleri af Niels Larsen (1847—1912). Maleriet ejes af fru Johanne Frørup, Haslev, der modtog det som gave ved sit bryllup 23. oktbr. 1909

Jeg er født i Haslev (eller Hasle, som det hed i ældre Tid), den 15. Dec. 1839. Min Fader var Gaardmand og Sognefoged og boede tæt ved Kirken, hvor nu Bryggeriet ligger. Den store Kastanie i Haven hilser jeg som en gammel Bekendt. Min Fader hed *Henrik Jensen* og var født i Ørslev 1802, hvor hans Fader, *Jens Henriksen*, var Gaardmand. Min Bedstefader var gift 2 Gange, hans anden Hustru, *Maren Jensdatter*, var min Bedstemoder. Han havde i sine 2 Ægteskaber 16 Børn, hvoraf dog adskillige døde som smaa og kun 6 blev voksne. — Mine Forfædre paa Fars Side har været Fæstebønder under Giesegaard Gods, saa langt tilbage de kan spores (1650—1670). Min Faders Farfader, *Henric Envoldsen*, var Skovfoged i Onterød og boede i Rondenomshuset i Terslev Sogn. Han levede 1705—1772, var gift 3 gange og havde 16 Børn, hvoraf 3 døde som smaa. Ogaa min Moder, *Karen Frederiksdatter*, var fra Ørslev, men var født paa Giesegaard (Nordrup Sogn) 1805, hvor hendes Fader, *Frederik Jacobsen*, en kort tid, 1802—1809, var Forpagter,

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

samtidig med at han drev sin Gaard i Ørslev. Min Moders Moder hed *Ane Larsdatter* og var født i Skuderløse i Thestrup Sogn, hvor hendes Fader, Lars Pedersen, var Gaardmand og Sognefoged. Han var Søn af *Peder Larsen Heboe* og *Johanne Olsdatter*. Lars Pedersens Hustru, *Karen Povelsdatter*, var født i Fladeaa i Mogenstrup Sogn, hvor hendes Fader, *Povel Rasmussen*, var Annexbonde. — Han skal, efter mundtlig Overlevering, være en Datters Sønneson af *Svend Povelsen Gjønge*. —

Haslev var paa den Tid, da jeg blev født, en almindelig større Landsby med 22 Gaarde, 10 i Byen og 12 Udflyttergaarde. — Byen begyndte først at vokse i 1870, da Banen kom. Mine Forældres Gaard var en almindelig Bondegaard med 2 Stuer i Stuehuset, en stor Øverstestue, og en Spise- og Dagligstue med 2 store Himmelsenge, 1 stort Egetræs Bord med fast Bænk ved den ene Ende og Side, en Bilægger-Kakkelovn med Indfyrringssted i Køkkenet, en Slagbænk, hvori jeg sov om Natten, en Lænestol ved Kakkelovnen, hvor min Mor havde sin Plads, samt et Par andre Træstole. — Stuen var ret stor og havde 3 Fag Vinduer til Haven med Gaden bagved. Til Egetræs-Bordet i Stuen knytter sig en af mine første Erindringer. — Det maa have været midt i 1840-erne, at Byens Gaardmænd en Aften var samlet hos os, vel sagtens for at drøfte et eller andet kommunalt Emne. — Min Fader sad ved den øverste Bordende, de Andre rundt omkring Bordet. Ved de 2 ydre Sider var anbragt Tønder, hvorpaa der var lagt Brædder, for at skaffe flere Siddepladser. De sad og nød deres Brændevin og Øl. Paa den bageste faste Bænk, som var betydelig højere end den yderste, sad en høj, kraftig Mand, som var kommet i Skænderi med en lille spinkel Mand, som sad lige overfor. — Det endte med, at

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

den første rejste sig, langede den lille en ordentlig Lussing, saa hans laadne Hue rullede hen ad Gulvet. — Jeg løb hen og tog den op for at give Manden den tilbage. — Kort efter var de lige gode Venner igen.

Øverste-Stuen var møbleret med en Himmelseng, en Dragkiste og to Klædekister med buet Laag. Stuen tjente tillige som Gæsteværelse for de mange liggende Gæster, vi som Regel om Vinteren og langt henad Foraaret havde. Der var jo ingen Kro i Byen den Gang og ikke nærmere end i Terslev og Rønnede. Disse Gæster var mest Kniplingshandlere, Uldhandlere, Knapmagere og Slagtere.

En Fynbo, Mikkelsen, som rejste rundt og solgte Tinknapper og Hornskeer, var, saa vidt jeg husker, den første som boede hos os. — Han havde en Søn, som havde været med *Bille* på Jordomsejling 1846—47, og naar han kom, kunde Far sidde oppe til langt ud paa Natten for at høre ham fortælle om Rejsen, og jeg skulde nok passe at være oppe og holde mig vaagen for at høre med. — Hvad der især interesserede mig at høre var, at han havde sejlet op ad Gangesfloden, og der havde set saa mange døde Mennesker flyde paa Vandet. — Der sad store brune Fugle med en hvid Krans af Fjer om Halsen og huggede i Ligene. Søfolkene kaldte dem Præstefugle. Det forbavsede mig ogsaa i allerhøjeste Grad, da han fortalte, at de havde sejlet saa længe, at de fik 2 Torsdage i en Uge. Hvordan det kunde gaa til, forstod jeg først, da jeg flere Aar efter kom til at læse Bogen om „Billes Jordomsejling“.

I Aarene 1840—50 begyndte de slesvigske Kniplingshandlere fra Egnen omkring Løgumkloster og Tønder at rejse rundt for at sælge deres Varer, der mest bestod af Korsklæder (Korskler), en bred holstensk Knipling, som Kvin-

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

derne ved højtidelige Lejligheder brugte til at pynte deres Huer med. — Det var kun paa visse Egne af Midtsjælland, at disse brugtes. Det var mere oplyste og dannede Mennesker, syntes jeg, end Folk paa Haslev-Eggen, de havde faaet en bedre Skolegang og blev ogsaa først konfirmerede i 16 Aars-Alderen.

Henrik Jensen
(1802—1886)

Den ældste af de Kniplingshandlere, jeg har kendt, hed *Christensen*, han var egentlig fra Mors og havde tidligere været Bissekræmmer i Jylland, men havde saa bosat sig i Slesvig og havde begyndte at handle med Kniplinger. — Han blev ved at komme hos os til kort efter Krigen 1864. — Under Krigen kørte han Ægtkørsel for Prøjerne, og den 18. April holdt han i Dybbøl By med sit Køretøj. — Den 19. April var han oppe paa Dybbølstillingen for at se, hvor-

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

dan det hele saa ud, og det Syn vilde han ikke gerne se igen. Han fortalte mig dog, at han den Dag havde set et smukt Træk af en tysk Soldat: han gik hen og tog Lommetørklædet hos en falden Dansker og bredte det omhyggeligt ud over den Dødes Ansigt. — Dette fortalte han mig, da han et Aars Tid efter Krigen igen kom til Haslev. — Jeg stod da uden for Porten og saa ham komme gaaende; da raabte jeg til ham: „Vi vil ingen Prøjsere have her!“ Han raabte saa tilbage: „A æ Fan tej me dansk Prøjsler!“ — Vi havde jo meget at tale om den første Aften, om Krigen og Sønderjylland som vi havde mistet. — En anden Kniplingshandler hed *Petersen*, han nedsatte sig senere som Manufakturhandler i Roskilde. — I alt kan jeg huske Navnene paa 32 Kniplingshandlere, som har boet hos os.

I 1857 boede hos os en Kaptajn *Teckt* og en Ingeniør *Lützhøftt*, som afsatte en Jernbanelinie fra Rønnede til Ringsted. — Banen skulde have gaaet saa tæt forbi den sydvestlige Del af Haslev, at de maatte hugge noget af Hjørnestolpen paa daværende Peter Hansens Gaard for at sætte linien af. Gaarden er senere brændt (2. Pinsedag 1866) og blev da flyttet ud ved Troelstrup Skel. Jeg var tidt kørende for de to Herrer ud, baade ad Ringsted og Rønnede til og maatte holde i Timevis paa Vejene og vente paa dem. Kaptainen havde en Dreng til at bære sin Frokostkurv med Romflasken, som han vist tidt kiggede lidt for dybt i. — Han laa ikke sjælden i en Lade eller under et skyggefuldt Træ for at sove Rusen ud. — Nogle Aar senere, var Generalstaben paa Opmaaling, og en Kaptajn *Emil Madsen* og hans unge Frue (elskværdige og forekommende Mennesker) boede hos os i 6 Uger. — Dem kørte jeg ogsaa tidt for, naar de skulde ud. Omkring 1860'erne kom en Ingeniør *Berg* og en

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

Arkitekt *Knudsen*, som afsatte en anden Jernbanelinie fra Ringsted til Rønnede. Ogsaa de boede hos os, men Ingeniøren led af den samme Svaghed overfor Flasken som Kapt. Teckt, og det var ikke hver Dag, de fik rettet en Landmaalerstok ind. —

Ogsaa mange rejsende Haandværkssvende af forskellige Nationaliteter boede hos os. Disse blev dog anbragt i Halmen i et af Udhusene og blev forsynede med Tæpper og Dække-ner. — Jeg husker, at der en varm Sommeraften kom en rejsende Svend, han var kun iført Bukser, Skjorte og Kasket. — Jeg fulgte ham ned i Stalden, hvor han skulde sove, og for at være sikker paa, at han var der om Morgen (han havde nemlig ingen Papirer), tog jeg hans Bukser og Kasket med ind. Men om Morgen var han forsvundet, og vi hørte intet til ham senere. — Hvor langt han er kommet i den Paaklædning, er ikke godt at vide. En sen Vinteraften i Frost og Sne kom fire Tyskere og bad om Nattelogi. De var meget daarligt klædt. — Den Slags Gæster fik altid Mad og Kaffe om Morgen, før de begav sig paa Vandring igen.

I 1849 fik vi bygget 6 Fag til Stuehuset, saa vi fik 2 Stuer og 2 Kamre, og 1851 blev Resten af Stuehuset bygget om, saa vi fik god Plads. Der var 55 Tdr. Land til min Faders Gaard, Marken laa Nord for Gaarden ned til Haslev Urne, der hvor nu Nygade og den østlige Side af Jernbanegade er bygget. Den vestlige Side af Gaden er bygget paa Præstemar-ken. — Jeg kan dunkelt huske, at min Fader, omkring Midten af Fyrerne solgte to unge brune halvblods Heste til Grev *Peder Moltke* paa Conradsfeldt. — Han skulde have 330 Rigsdaler for dem begge. Det var den Gang en meget høj Betaling. — Dagen blev bestemt, da Hestene skulde aflevere, men Fader tøvede, da Greven var bekendt for at være

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

en daarlig Betaler. — En Tid efter kom der en Mand med Bud fra Greven, om han snart kom med Hestene. — „Ja“, sagde min Fader, „men har Greven Penge til at betale dem med.“ — „Ja, nu har han Penge,“ svarede Manden. — Saa kørte min Fader derover med Hestene, og da han kom ind i Gaarden, kom Greven ham i Møde med de Ord: „Hvorfor kom Du ikke med Kulerne, som Du havde lovet!“ Fader gav jo en Undskyldning, som Greven vel nok vidste var Usandhed. „Vil Du spise Frokost,“ spurgte Greven, hvilket Fader tog imod. Paa det dækkede Bord laa under hver Flaske og Glas halve og hele Hundreddalersedler, naturligvis for at vise, at han havde Penge nok. — Da han skulde betale Hestene, tog han Pengene op af Lommen, han havde ikke serveret hele sin Formue til Frokost.

Grev Moltke var vel den Gang ca. 50 Aar, en stor kraftig Skikkelse, lidt tunghør, det var vel derfor han raabte saa højt. Hans stemme var dyb og bøs, og han satte nogle vældige Eder paa. — Der findes mange Historier om hans Slagfærdighed og træffende Svar. — Da han i Halvtredserne kom til Holtegaarden i Frerslev, sagde Grev *A. W. Moltke* til ham: „Nu skal Du, Peder, enten svare mig 600 Rigsdaler om Aaret eller slet intet!“ „Lad det saa være ved det sidste, Onkel!“ var hans Svar. — Han byggede, mens han var der, en vældig stor Lade, og Folk, som han viste den frem til, udtalte deres tvivl, om han nogen Sinde kunde naa at faa den fyldt. Hertil svarede han: „Jeg skal F. g. m. vise Jer, at jeg kan faa den saa fuld, at der ikke kan komme en Flue derind.“

1847 begyndte jeg at gaa i Skole, Læreren hed *Jensen*, men jeg maa tilstaa, at jeg var en doven Hund, og den Bibelhistorie og Lærebog, vi blev fyldt med den Gang, interesse-

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

---

rede mig slet ikke; kun naar vi havde Geografi og Regning, var jeg med, men det var desværre saa lidt, vi fik deraf. — De Børn, som var ude at tjene, kom næsten ikke i Skole hele Sommeren, saa det var ikke stort bevendt med Lærdommen. Læreren gjorde ikke Vrøvl af den Grund; der blev vel stukket en Side Flæsk til ham en Gang imellem.

Jens Henriksen
(1839—1918)

Den eneste Forbindelse med Omverdenen, vi den Gang havde, var en ridende Post fra Ringsted til Vemmetofte en Gang om Ugen, men Aviser var der jo heller ikke mange af. Præsten og Fader holdt „Berlingske Tidende“ i Forening (den kom ogsaa kun en Gang om Ugen), og Breve var der jo ogsaa yderst sjældent undtagen til Præsten. Senere begyndte de sammen at holde „Almuevennen“, som blev redigeret af *J. A. Hansen*; det omhandlede mest den indenrigske Politik i Modsætning til „Berlingske Tidende“.

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

Jeg kan huske fra 1848, at alle de unge Karle fra Byen rejste i Krigen, og naar saa Aviserne kom, var det jo om at gøre at faa læst alt, hvad der stod om Begivenhederne. — En Gang eller to om Ugen samledes Mændene i Skolen, hvor Præsten, Læreren eller min Fader læste for dem alle Nyhederne fra Krigen. (Mange af Mændene kunde hverken læse eller skrive.) Bagefter drøftedes Situationen, men flere af dem vidste ikke, om Slesvig laa nord, syd eller øst for Sjælland. De bildte sig dog ind, at de tidt kunne høre Kanontordenen derovre fra. — Fader maatte ofte skrive Breve for Forældrene til Soldaterne, ligesom han eller Moder ogsaa maatte læse Brevene, som kom fra dem. — Soldaterne var jo hjempermitterede hver Vinter (den Gang førte man kun Krig om Sommeren), og jeg husker en Soldat, som jeg syntes var meget smuk; han havde faaet en lyseblaa Officersvest paa, den var knappet helt op i Halsen med blanke Knapper og afveg deri fra de andre i Vadmelstøjet.

Det er kun lidt, jeg kan huske vedrørende Grundloven, men der blev holdt mange Møder, og i mine Forældres Omgangskreds blev den meget drøftet, og Glæden over den var stor. — I Begyndelsen havde Vælgerne dog ikke megen Interesse for at benytte deres Valgret. Fader tilsagde alle Gaardmændene til at møde i vores Gaard, for at Husmændene kunde komme til at køre til Valget i Ringsted. — Ellers vilde Gaardmændene lægge sammen, 2 med hver en Hest, og en tredie med en Vogn, og paa den Maade kunde de jo ingen Passagerer have med.

Ved et politisk Møde først i 50erne, som Sognets Folk holdt hjemme hos os, kom daværende Pastor *Schiøtz* tilstede og deltog i en den politiske Diskussion; han og Fader var ikke enige, da Præsten var Højremand og Fader Venstremand.

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

De blev saa ivrige, at Præsten raabte: „Jeg kan sætte Dem i Band, Sognefoged!“ Hertil svarede Fader: „Næ, dertil er Præsten kommet 200 Aar for sent til Verden!“

Ved et Folketingsvalg i Ringsted sidst i 50erne var en Major *Müllen* blevet valgt af Venstre. Om Aftenen, da han skulde rejse fra Ringsted, fulgte 4 af Valgkredsens ledende Mænd, Gaardmændene Peder Jensen, Estrup, Søren Andersen, Nordrup, Anders Larsen, Skuderløse, og min Fader ham ned til Stationen. — Der blev de modtaget af en Forsamling af Kredsens Højremænd, hvoriblandt flere af Ringsteds Borgere, som behandlede dem paa følgende maade: Major Müllen blev stukket med et spidst Instrument i den ene Side, saa Blodet flød ned ad Benet. P. Jensen, Estrup, blev slaaet med en knyttet Næve i Hovedet. Søren Andersen, Nordrup, fik et Slag i Ansigtet, saa han var blaa og gul lang Tid efter. Anders Larsen fik slaaet 3 Tænder ind i Munden, og Fader fik en Næve i det ene Øje, saa der var Mærker efter det 2—3 Uger. — (Saadan gik det til ved Valgene i de Dage.) Og da de kørte fra Ringsted, stod Læredrengene og kastede Sten efter Vognene, saa flere blev ramt. Det var jo simpelt at være Venstremand den Gang. Der blev nok klaget over det til Byfoged Harhoff, men han gjorde intet ud af Sagen. En Rebslager Frederiksen og en Sadelmager Krarup var et Par af Anførerne i Overfaldet. Selv om det var aldrig saa lille en Haandværker, han holdt sig dog for god til at være Venstremand.

Men det kan jo være, at de Handlende i Ringsted senere mærkede Gengældelsen, thi mange Bønder kom i flere Aar derefter kun sjældent til Byen og handlede der ikke, f. Eks. ved jeg, at Gmd. Niels Jørgensen i Klippede ikke handlede i Ringsted i de følgende 16 Aar.

Iens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

1854 blev jeg konfirmeret og var hjemme, til jeg i Efteraaret 1856 kom paa Hindholm Højskole, hvortil jeg igen kom i Efteraaret 1857. Foraaret 1858 kom jeg ned hos Etatsraad *Tesdorpf* paa Ourupgaard ved Nykøbing F. for at lære Dræning. Efter den Tid begyndte vi derhjemme og drænedede et Skifte hvert Aar, og jeg var ude at dræne hos enkelte Gaardmænd på Egnen, f. Eks. paa Troelstrupgaarden. I 1862 var jeg $\frac{1}{2}$ Aar paa Nygaard ved Gram i Slesvig for at dræne, den ejedes af min Fætter, Jacob Jensen. Jeg var da en Tur nede ved Sønderborg og Dybbøl for at se Skansen, men der arbejdedes paa den, saa man maatte ikke komme derind.

Jeg havde altid haft Lyst til at blive Soldat og navnlig Gardist, fordi jeg syntes, det var saa pæne Folk. — Jeg gik til Session, et Aar før jeg skulde, og var saa heldig at blive udkrevet til Hestgarder og Fodgarder. — Vi var kun 6 fra Haslev til Session, deraf blev de 5 andre taget til Kavallerister. — De 3, hvoriblandt jeg, trak høje Nr. og blev fri for Indkaldelse. Jeg vilde helst være Soldat, men stille mig matte jeg ikke. I November Maaned 1863 var jeg i Besøg hos en Kammerat paa Femø, og der kom Meddelelsen om Kong Frederik 7's Død, og jeg rejste straks hjem. Paa Vejen traf jeg flere Lolliker og Falstringer, som var indkaldt til 7. Bataljon i Sønderborg.

Jeg blev indkaldt til Rekrutskolen 28. Jan. 1864. Mens vi var paa Skolen, var Humøret ret godt, men da først Dannevirke var rømmet 6. Febr., faldt Begejstringen noget. Den 16. Marts blev vi sejlede over til Als, 17. Marts stod vi opstillede ved Alssund og saa, de kom bærende med Saarede og Døde efter en større Forpostfægtning; da tabte vi Resten af Begejstringen. — Den 18. Marts blev jeg ansat ved 18. Reg., 6. Komp. Jeg gjorde Forpostturene sammen med de

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

andre paa Dybbølstillingen, og dermed gik Tiden, til jeg den 17. April om Aftenen Kl. 11 sammen med min Rodekammerat Peder Rasmussen fra Aversi blev sendt ud som Lyttepost foran Skanserne; der sad vi en Time til Afløsningen kom. Om Eftermiddagen da vi to var paa Post i Løbegravene, blev vi enige om at faa lidt Mad. Jeg havde 2 Æg, P. Rasmussen havde lidt Flæsk; Brød havde vi ogsaa. Lige uden for Skansen fandt vi en Pande, vi fik tændt op, og et Øjeblik efter brasede Flæsket, og det blev til en lækker duftende Æggekage, som vi rigtigt glædede os til. Men lige da den var færdig, strøg en Granat i Kanten af Volden, hvor den væltede Jord ned over Panden med vor dejlige Mad. Vi pillede dog Flæsket op, rystede det lidt og spiste det. — Det var vel nok ikke tilladt at lave varm Mad, naar man var paa Forpost, men der var rart fredeligt for Befalingmænd. Det eneste, som forstyrrede os engang imellem, var Granaterne.

Hele Regimentet blev den Nat sendt ned til Alssund, hvor vi kom til at ligge lige overfor Sønderborg Slot. Næste Morgen ved 6—7-Tiden gik jeg lidt fra Kompagniet langs med Vandet, da der kom en Granat, som sprang 10—12 Alen fra mig, hvoraf et Stykke slog min venstre Albu, og et andet ramte min højre Overarm og blev siddende der. Dog mærkede jeg ikke meget til det, før jeg saa Blodet løbe ned i min Haand. Jeg tog selv Granatstumpen ud, saa lidt paa den og kastede den saa fra mig. Jeg har tidt ærgret mig over, at jeg ikke gemte den som et Minde. — Jeg kom til Lægen og blev forbundet, og min Rodekammerat skulde følge mig til Lazarettet i Sønderborg. Da han havde afleveret mig der, gik han tilbage til Kompagniet. Jeg sad og ventede et Par Timer og saa der noget, jeg aldrig glemmer: 4 haardt saarede Soldater laa paa Operationsbordene og en femte kom de bæ-

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

rende med lidt efter. De led alle meget og stønnede og klagede hele Tiden. Naar jeg senere i mit Liv har truffet unge Mennesker, som var begejstrede for Krig og vilde gaa frivillig med, saa har jeg altid fortalt dem, at hvis de blot var tilstede paa saadan et Lazaret en kort Tid og saa den Jammer og Elendighed, saa vilde Lysten nok svinde noget.

Jeg blev sammen med to andre kørt til Augustenborg, den ene var haardt saaret, han laa i Halm paa Vognbunden og klagede sig frygteligt, hver Gang Vognen rystede den mindste Smule, saa vi maatte køre Fod for Fod. Selv sad jeg ogsaa paa Vognbunden og lod Benene hænge ned bagud. Da vi kom ud paa Gaden, hørte vi af to civile, at nu havde Tyskerne begyndt at storme Skanserne, Kanontordenen var hørt op. (Efter de tyske Beretninger begyndte Stormen Kl. 10. —) 18. Reg. kom nu til at indtage Stillingerne nede ved Brohovedet, hvoraf mit Kompagni skulde forsvare det ene. Ikke ret længe efter slog en Granat ned og dræbte min Rodekammerat og begge mine Sidemænd og saarede 4—5 andre. — Min højre Sidekammerat var fra Snodstrup i Nordsjælland, min venstre var en slesvigsk Forstærkningsmand, Jørgen Møller. En af de Saarede var en Gaardmand Jørgen Markusen fra Dybbøl By. Ham har jeg skrevet sammen med i mange Aar efter Krigen lige indtil 1889.

Hvis jeg ikke allerede havde været saaret om Morgenen 18. April, er der vel ingen Udsigt til, at jeg var kommet levende fra Krigen. — Da jeg som saaret kom til Augustenborg ved 2-Tiden, kom jeg i Seng (jeg havde da ikke været klædt af i 39 Dage). Det var en stor Behagelighed, som ingen, der ikke selv har prøvet det, kan tænke sig. — Jeg tror nok, at jeg sov straks, og da jeg vaagnede Kl. 6, var jeg godt sulten. — Jeg spurgte saa en Sygepasser, om vi snart

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

skulde have Mad. Han svarede: „Du har vel faaet til Middag!“ Jeg: „Nej, jeg kom først efter Middag!“ „Saa faar du i Morgen til Middag,“ var hans Svar. — Jeg spurgte ham, om han ikke kunde skaffe mig et Par Stk. Mad, saa vilde jeg give ham 3 Mark (der var Marketenderi). Men — Nej. — Lidt efter kom en anden Sygepasser, jeg viste ham en Daler og

Ane Helene Henriksen
(1849—1912)

spurgte, om han kunde skaffe mig et Stk. Mad for den. „Det er umuligt,“ svarede han. Dog faldt jeg i Søvn igen, trods Sulten. Næste Morgen blev vi vækkede Kl. 5 og maatte klæde os paa. Da vi kom ned, var Gaarden fuld af Vogne, som skulde køre os til Høruphav; der kom vi ombord paa Dampskibet „Zampa“, som med en Baad paa Slæb transporterede os ca. 500 syge og lettere saarede til Korsør. — Da vi var begyndt at sejle, indfandt Sulten sig igen rigtig for Alvor.

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

Vi fik hver en Kop Bouillon, men hvor meget fyldte det i en sulten Mave.

Den 19. April om Aftenen kom vi til Korsør, da var der paa Banegaarden dækket lange Borde med Smørrebrød til os, men da kunde jeg ikke engang spise et halvt Stykke; Sulten var blevet for stor. — Jeg havde da ikke faaet Mad siden den 17. April om Eftermiddagen. Men det var forresten gaaet mange som mig. Vi blev kørt med Extratog til København, det holdt kun i Ringsted $\frac{1}{2}$ Time; der var mange Mennesker paa Banegaarden for at spørge til Familie og Venner. — Vor Ankomst til København gik meget stille af. — Der holdt Drosker udenfor Banegaarden, som skulde køre os til de forskellige Hospitaler, og jeg kom til Lazarettet paa Frederiksberg Slot. — Vi blev sluppet løs nede i Gaarden og kunde selv gaa, hvorhen vi vilde. — Jeg gik til 3. Afd. (Fløjen ud mod Zoologisk Have), hvilket viste sig at være uheldigt, da de havde det meget bedre paa de andre Afdelinger. — Jeg laa i Sengen 12—14 Dage, og efter 6 Ugers Forløb fik jeg Lov at gaa i Byen.

Mange velhavende Familier paa Frederiksberg havde tilbudt at modtage Rekonvalescenter fra Lazarettet til Middagsmaaltider en eller flere Gange om Ugen. Flere Steder spiste vi sammen med Herskabet, og det var vel os Bønderkarle temmelig fint, vi var jo ikke vant til at blive opvartet af Tjener. — De har sikkert tidt moret sig over os. — Hos en Etatsraad Ehlers paa Gl. Kongevej, hvor 6 af os spiste en Gang om Ugen, var en lille Dreng paa 4—5 Aar, og den Dag Jenserne skulde komme, vilde han absolut spise sammen med dem. — Der var 2 voksne Døtre, som var meget

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

elskværdige imod os. — Hos en pensioneret Provst Monrad (Enkemand) vistnok i Smallegade kom vi 3 Soldater 1 Gang om Ugen. Der var en Søn og to Døtre, vi fik altid Oksekødssuppe der og spiste sammen med Familien. — Hos fhv. Minister Hall, som dengang boede i Bakkehuset, spiste vi 6 Mand en Gang om Ugen. Herren saa vi aldrig noget til, men Fruen underholdt os lidt en Gang imellem. Hos Provst Hall ved Frederiksberg Kirke spiste 1 Mand hver Dag. Engang spiste jeg sammen med en anden hos en fhv. jysk Proprietær, han lukkede selv op for os med de Ord: „Naa, det var et par velvoksne Soldater, og saa er de fra vore to tapreste Regimenter 11. og 18. — Den Middag kan jeg huske at vi fik Klipfisk, Sødsuppe og Pandekager, Vin, Kaffe og Cigarer. — De sidste 6—8 Uger jeg var paa Lazarettet spiste jeg hveranden Dag hos en Etatsraad Agerup (i Køkkenet sammen med Tjeneren og Pigerne), hveranden Dag hos en Etatsraad Steger, vistnok Kasserer i Finanshovedkassen. Disse 2 Steder fik vi hver Gang 3 Retter Mad med Vin. Det hjalp jo godt, for Fuldkosten paa Lazarettet var ikke 1. Klasses Mad.

Jeg har altid været en stor Lækkermund, og især har jeg sværmet for Jordbær med Fløde; af den Grund gik jeg engang ned hos Jordbær-Andersen i Vimmelskaftet og fik mig en god Portion, og da jeg vilde betale, sagde Kelneren, at der var en Herre, som havde betalt for mig. Opmuntret af mit Held forsøgte jeg det oftere, og det lykkedes mig ikke saa sjældent at spise Jordbær med Fløde gratis.

I Sporvognene gik det tidt paa lignende Maade, at andre Passagerer betalte for mig, og jeg kunde endda være heldig at faa en Cigar i Tilgift. — En Eftermiddag lige før Aften

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

kom to elegante Herrer op paa vor Afdeling, af dem fik hver saaret Soldat en Daler. — En anden Gang kom 2 Damer derop, som gav hver af os 3 Mark. — En Aften jeg kom hjem, havde mine Kammerater 2 Rigsdaler til mig fra en Grosserer Knutzon, hans Søn var Løjtnant ved 18. Regiment 6. Komp.; alle de af hans Kompagni, som var syge eller saarede, fik hver 2 Rd. — Paa Stuen laa en Mand af 5. Reg., som i en Forpostfægtning havde faaet en prøjsisk Kugle for Brystet. — Han gemte 2 Specier i sin Brystlomme, dem prellede Kuglen af imod, og Manden fik en blaa Plet paa Brystet. Kuglen blev siddende, men var blevet flad i den ene Ende, og begge Specier havde Mærker af den. En Aften kom en Herre ind paa Stuen og spurgte om han maatte se de Specier, og om han maatte laane dem med hjem. — Det fik han Lov til, og da de kom tilbage Dagen efter havde de formeret sig til 3. — Den Herre præsenterede sig som Tobaksspinder Nobel.

Saaret, jeg havde faaet, var jo ikke farligt, men det vilde ikke læges og var endnu langt fra helet, da jeg blev udskrevet 17. Oktb. 1864. — Jeg gjorde saa Tjeneste, til jeg den 7. Novb. blev permitteret.

I de følgende Aar var jeg mest hjemme, men ogsaa ude forskellige Steder at dræne. — 1870 købte jeg ved offentlig Auktion Lergravgaard i Simendrup; den kostede 12,600 Rd. foruden 840 Rd. i Auktionsomkostninger. — Den havde tilhørt Sognefoged *Søren Hansen*, hvis Enke nylig var død. Der var en Arvefæsteafgift af 28 Tdr. Byg. Ladelængen var ny, men de 3 andre Længer var meget gamle. — Den Dag de forrige Beboere havde holdt Auktion over Løsøret, saa

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

Stuehuset, efter at være blevet tømt, meget miserabelt ud. Den 2. Juni holdt jeg mit Indtog der.

Først i 70'erne var det gode Tider for Landmændene, Kornpriserne var høje, i 1872 fik jeg 14 Rd. 4 M. 8 Sk. for en Tønde Hvede; Rug og Byg kostede 8—9 Rd. — I det hele taget var der gode Priser paa Landbrugsprodukter i Aarene lige efter den fransk-tyske Krig. — Under denne Krig blev Folk, ligesom i Begyndelsen af Krigen 1914, opfordrede til at sende Uldtøj til de franske Soldater i tysk Fangenskab. — Jeg sendte 2 Par Sokker, og i den ene fastgjorde jeg en Seddel med mit Navn og Adresse, fordi jeg maaske da kunde faa at vide, om de nogensinde kom til deres Bestemmelsessted, og jeg fik ogsaa lang Tid efter et Brev fra en fransk Fange i Danzig. Det var jo skrevet paa fransk, og det kunde jeg ikke læse, men hans Navn var Joseph Bayer. Jeg bad Pastor Schiøtz i Haslev oversætte det for mig, men jeg naaede aldrig at faa Resultatet at vide.

28. April 1871 giftede jeg mig. Min Hustru, *Anna Helene Petersen*, var fra Vindt Mølle ved Viborg. Hendes Broder, *Christian Petersen*, var i 1870 blevet gift med min eneste Søster Sofie. Allerede det første Aar jeg boede i Simendrup, havde jeg begyndt at dræne Jorden, og i Løbet af 7 Aar var den færdig. — I 1871 var jeg første Gang til Folketingsvalg i Ringsted og stemte da, som jeg altid senere har gjort, paa Venstres Kandidat, som den Gang var Redaktør senere Pastor *Zable*. Efter at det radikale Venstre blev dannet, tilhørte jeg dette Parti.

Efter den gode Tid i Begyndelsen af 70'erne gik Priserne paa Landbrugsprodukterne jævnt nedad. Udgifterne blev

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

de samme, saa Tiderne blev daarlige. I 1883 begyndte *Ole Olsen* i Førslev paa sit Fællesmejeri.

I 1885, da Rasmussen havde skudt efter Estrup, led vi Venstremænd den Tort at se os kontrolleret af Politi paa Landet. Det skar os i Hjertet, og det var ikke med Venlighed, de lyseblaa Gendarmer blev modtaget, i hvert Fald ikke hos mig. — En af mine Ungdoms-Bekendte fra Haslev var i sin Soldatertid blevet Sergent og var derfor gaaet over til Gendarmeriet; han havde faaet Station i Ringsted, og en Dag (den første Dag Gendarmerne eksisterede) jeg var ude i Marken, saa jeg to af dem komme ridende ad Landevejen over min Mark, og kort Tid efter kom min ældste Søn, som var 8 Aar, løbende ud for at hente mig hjem, da der var kommet Fremmede. Det anede mig, hvem Gæsterne var, og jeg blev saa rasende over hans Frækhed. Mit Raseri steg, da jeg nærmede mig mit Hjem, og jeg besluttede at give dem en varm Modtagelse. Den blev da ogsaa saadan, at jeg heldigvis senere blev forskaanet for Besøg af den Slags. I enkelte af Landets Blade stod, at Gendarmerne virkede paa mig som et rødt Klæde paa en Tyr. Flere af Sognets Folk undredes over, at jeg turde give dem den Behandling.

Nogle Dage efter var jeg i Ringsted, og paa Vejen hjem fik jeg en vejfarende Mand op at køre ved Siden af mig. Vi kom hurtigt til at tale Politik, og derfra var ikke langt til de „Lyseblå“. Han sagde da: „Ja de skulde have saadan en Behandling allevegne hvor de kommer, som de nylig fik hos en Gaardmand ude i Simendrup.“ Vi talte lidt mere om det, og til Slut sagde jeg: „Ja, den Mand det var mig!“ Han rejste sig helt op i Sædet og saa paa mig som kunde han umulig

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

tro sine Øjne og Ører. — Min Fader boede den Gang i København og en Dag, han spaserede paa Gaden kom en Flok Gendarmer ridende, han vendte sig om og stod og saa efter dem. — Da kom en anden gammel Herre hen imod ham og sagde: „Ja, det er pæne Folk, men det er en skammelig Maade, vi har faaet dem paa.“ De fulgtes ad et langt Stykke, og den Fremmede sagde omtrent det samme til min Fader, som Manden i Vognen havde sagt til mig. Hertil svarede Fader, at den Mand kendte han nok, for det var hans Søn. —

Allerede som Barn var jeg første Gang i København, kørende paa stiv Vogn, selvfølgelig. Vi havde Smør, Flæsk og 4—5 Tdr. Korn med. Det var Sommer, og vi kørte hjemmefra om Eftermiddagen og bedede i Køge og Taastrup Kro. Sidstnævnte Sted var jeg meget optaget af at se paa Jernbanen, og mens jeg studerede den, stod Solen op, men jeg syntes bestemt, at det var i den forkerte Side. Jeg løb til min Fader og betroede ham min Bekymrning, hvorover Gaardskarlen morede sig meget.

Sidst i Halvtredserne blev der blandt Bønderne under Grevskabet Bregentved samlet Penge ind for at rejse en Statue af Grev *Adam Wilhelm Moltke*, han fortjente i høj Grad vor Agtelse og Hengivenhed, som den humane Godsejer han var. Bondestanden var jo mindre oplyst den Gang end nu, og de fleste havde vel ikke Begreb om, hvorledes det skulde ordnes. — Men efter at Komiteen havde holdt flere Møder for at drøfte de vanskelige Sager, og man endda var lige nær, enedes man omsider om at henvende sig til føromtalte Grev Peder Moltke, Holtegaarden. — For ganske vist skulde Statuen være en Gave fra Bønderne, men da Grev P. Moltke

Jens Henriksens fortællinger fra barndom og ungdom

---

havde en Bondegaard i Forpagtning, kunde det jo nok tillades, at han var med, og han blev da valgt til Formand, et Hvery, han satte en stor Ære i, og som han til fulde forstod at lede. — Uden Greven som Formand var det vel næppe blevet til andet end Vrøvl det Hele, thi overfor ham turde Bønderne ikke rigtig komme med deres Indvendinger; han havde nemlig altid Svar parat, som da et Komitemedlem en Gang tvivlede om Muligheden af at faa transporteret saa stor en Sten til Bregentved, som skulde anvendes til Sokkel for Statuen, svarede Greven: „Sludder, Soklen paa Peter den Stores Monument i St. Petersborg er 25 Gange saa stor og den blev F . . . . g . . . m . . baaret fra Krim til St. Petersborg paa Menneskehænder.“ Statuen blev altsaa til Virkelighed.